

Битне разлике међународне и домаће продаје робе

Појам уговора о к-п

Особеност – међународни елемент

Правни извор – Конвенција о уговорима о међународној продаји робе, Беч, 1980

Историја БК: **а)** УНИДРОИТ, Ернст Рабел, радни текст 1935 **б)** коначан текст 1964, Хаг, две хашке конвенције (једнообразна закона), преовлађивање континенталног права, слаб одзив (9 држава, ми) **в)** наставак, УНЦИТРАЛ, учешће англосаксонаца, Беч (80), ратификација од свих значајнијих земаља, ми (84) **г)** ступање на снагу 1988.

Значај БК – уједначавање целог уговорног права; не само права купопродаје

Значај разлика – **1)** различите последице правила **2)** БК обавезује наше трговце у спољној трговини и кад уговоре наше право као меродавно

Однос са другим конвенцијама

1) примат других конвенција

2) подређеност Хашких конвенц. 1964.

Структура

4 дела: **1)** уводни део (подручје примене и тумачење) **2)** закључење уговора **3)** материјална правила (права и обавезе, повреде уговора, прелаз ризика) **4)** завршне одредбе (ратификација, резерве, ступање на снагу)

Могућност ратификације целе или само три од четири дела, уз изостављање дела 2 или 3

Примена

Територијална – **1)** седиште оба уговорника у уговорницама **2)** проширење – колиз. норме

Персонална – само између трговаца (чл. 1.ст.3 и чл. 2. ст. 1?)

Примена код нас – директна (монизам)

• **3 Бечка конв.**

Искључења примене према:

1) лицима: на уговоре с потрошачима (куповина за личне или потребе домаћин.)

2) врсти посла: **а)** трампа **б)** јавна продаја (аукција) **в)** судска продаја **в)** дело (ко даје материјал?)

3) предмету уговора: **а)** електр. енерг. **б)** бродови и ваздухоплови **в)** новац **г)** хов

4) материји – одговорн. произвођача **за смрт** и телесну повреду услед **мана производа**

5) изричита воља уговорника (диспозит. БК)

Тумачење Конвенције

а) нејасне одредбе - правила тумачења у БК:

- међународна природа конвенције
- једнообразност
- савесност и поштење

б) правна празнина – попуњавање прво начелима Конвенције, па меродавним национ. правом

Тумачење уговора

а) субјективно – примарно (изјава једне стране, према њеној намери, знање друге стране)

б) објективно – секундарно

- намера једне стране према схватању разумног лица истих својстава као друга страна у истим околностима

- околности за утврђивање намере – преговори, претходна пракса страна, пословни обичаји, понашање по закључењу уговора
- сукоб накнадног понашања с изјавом – предност накнадног понашања (естопел)

Хијерархија „извора“ за уговорнике: **1)** уговорне одредбе **2)** претходна пракса **3)** пословни обичаји

Форма уговора

Начело (ЗОО и БК) – неформалност у закључењу, измени и споразумном раскиду уговора

Међународна пракса

- писмена форма
- могућност резерве на БК

БК - кад је уговорена писмена форма:

* измена и раскид само у писменој форми (паралелизам форми)

* изузетак од паралелизма – естопел понашањем страна (може усмена измена и раскид)

ЗОО: **А)** законска форма – 1) **измена** - у истој форми, осим у споредним тачкама 2) **споразумни раскид** – неформалност, осим друго по закону или због циља форме **Б)** уговорена форма – нема паралелизма

Цена као битан елемент уговора

ЗОО

Грађанска продаја – битан елем.

Трговинска продаја

- није битан елемент

- одређивање кад није уговорена – **1)** редовна цена (субјективна), па **2)** разумна цена (текућа, па уобичајена), па **3)** судска

БК

Спор о значају цене – противречност БК

- 2. део БК (о закључењу уг.) – цена је битан елем.

- 3. део (о пр. и об.) – цена природан елемент – редовна цена свих продаваца у време закључења (објективна)

- решавање сукоба: **а)** кад држава није ратификовала 2. или 3. део - нема сукоба **б)** кад је ратификовала оба дела - 2 схватања: **1)** цена се прво одређује тумачењем уговора и обичајима, па ако је ни тад нема, нема ни уговора или **2)** по националном праву

Закључење уговора

„Механизам“ закључења: 1) понуда и 2) прихват

Понуда

Појам – као код нас: **1)** одређен понудилац и битни елементи **2)** намера обавезивања

Општа понуда – понуда неодређеним лицима

- ЗОО – **јесте** понуда, ако садржи битне елем., а друго не проистиче из околности или обичаја

- БК – **није** понуда, већ позив на понуду, ако понудилац јасно не укаже да је понуда

Дејство понуде

ЗОО

- претпоставка неопозивости; опозива је по вољи понудиоца или по околностима

- обавезивање понудиоца – од пријема понуђеног

БК

- претпоставка опозивости, осим: **1)** неопозива је по вољи пон-ца или по разумном веровању понуђеног

- опозив – **1)** опозива понуда - док понуђени не пошаље прихват **2)** неопозива – опозив као код нас (стизање пре или истовремено са понудом)

Прихват понуде

Појам по БК (као наш) – пристанак на све, благовременост, намера

Почетак дејства (као ми) – теорија пријема

Начин (као ми) – изјавом или понашањем (реалан прихват) – нпр. припремом или испуњењем

Ћутање понуђеног (као ми) – одбијање

Опозив (као ми) – до пријема од понудиоца

Одступање од понуде – **противпонуда**, али:

- **небитни детаљи** – закључење према **садржини прихвата**, ако понудилац одмах не приговори због одступања
- битно одступање – **а)** цена и плаћање **б)** количина и квалитет робе **в)** место и време испоруке **г)** обим одговорности **д)** решавање спорова **ђ)** друго према околностима

Задоцнели прихват – као ми; нова понуда, ако п-ц одмах не обавести п-ног да је уговор закључен

Обавезе уговорника

Обавезе продавца

А) Обавеза саобразности – као ми; али

- дефиниција **физичке мане** по БК – као ми; уз 2 разлике:

1) кад својства нису уговорена:

* ЗОО – уобичајени квалитет или примерен сврси, ако је сврха позната продавцу у време закључења уговора

* БК – искључење сврхе, ако се *купац није ослонио стручност* и просуђивање продавца

2) додатна физичка мана по БК – роба **нема** одговарајуће **паковање**

Б) Право продавца да **отклони ману** (право „излечења“) – нема код нас

Услови: **1)** предао робу пре рока купцу **2)** право замене или поправке до доспелости **3)** нема превеликих трошкова и неприлика за купца

Рок за приговор купца

За физичке мане

- ЗОО

а) **грађанска** продаја – **1)** видљиве мане – 8 дана од прегледа **2)** скривене мане – 8 дана по откривању **3)** објективан рок – 6 месеци по предаји (могућност уговорног продужења; нпр. гаранција)

б) **трговинска** продаја – **1)** видљиве мане – одмах по прегледу **2)** скривене мане – одмах по откривању **3)** објектив. рок – као у грађанс. прод.

в) рок за тужбу – 1 год. по слању приговора

- БК – **1)** **разуман рок** по откривању **2)** објективан рок - **2 год.** од предаје купцу, ако нема дуже гаранције **3)** рок за тужбу – нема га у БК (значи, по националном праву)

За правне мане

- ЗОО – **1)** до краја парнице са узнемиритељем **2)** рок за тужбу – а) 1 год. по сазнању б) најкасније 6 месеци по губитку парнице, ако је пре тога приговорио продавцу

- БК – **1)** разуман рок по сазнању **2)** рок за тужбу – нема га у БК (значи, по националном праву)

Обавезе купца

Рок плаћања цене

МИ – а) ЗОО – разуман рок од закључења уговора (готовинска к-п) б) судска пракса – 15 дана по испоруци в) Опште узансе – 8 дана по испоруци (фактури) г) ЗРИНОКТ – 60 дана по испоруци (фактури)

БК – готовинска купопродаја (истовремено плаћање)

Уговорна одговорност

Разлике у 5 питања: а) разлог одговорн. б) природа одговорн. в) начин раскида г) облик накнаде штете ђ) доцња

А) Разлог одговорности – повреда уговора

Појам повреде

- по ЗОО

* „неизвршење или неуредно извршење“

* „незнатно“ неизвршење или неуредно извршење – није разлог за раскид уговора

- по БК

* разлика између битне и небитне повреде

* појам битне повреде – узрокује штету којом се друга страна лишава користи коју је оправдано очекивала од уговора

* искључење битне повреде – штета коју повредилац **није предвидео**, нити би је предвидело разумно лице истих својстава у истим околностима

Б) Природа одговорности

БК

- објективна – основ узрочна веза

- ослобођење – 1) „сметња ван контроле“ дужника 2) од дужника се није могло разумно очекивати да предвиди, избегне или савлада њу или њене последице

- већинско тумачење „сметење“ - виша сила и кривица (радња) повериоца (не и одсуство кривице дужника)

ЗОО

- начело – субјективна

- основ – претпостављена кривица дужника

- ослобођење – доказ стварног узрока штете и да дужник није крив

- изузетак – објективна одговорност за физичке и правне мане ствари

В) Начин једностраног раскида

ЗОО – прво опомена, па раскид истеком накнадног рока по сили закона без изјаве

БК – увек саопштавање раскида дужнику, тј. нема раскида по сили закона (**увек изјава**)

Г) Облик накнаде штете

ЗОО – примат натуралног испуњења над новчаним (укључујући и судско)

БК

- примат новчане накнаде штете, осим у земљама чије национално право признаје примат натуралног испуњења (контин. систем)

- разлог – утицај *common law* система

* примат новчане накнаде штете

* изузетак принудно натурално намирење – тзв. *specific performance* (нпр. нема више уговорене робе на тржишту)

Д) Доцња продавца

БК – право продавца да инсистира на извршењу (**право излечења**):

- продавац тражи од купца изјашњење да ли пристаје на испуњење

- ако купац не одговори у разумном року, продавац има право да изврши обавезу у року који је сам означио у свом тражењу

- суспензија права купца, као повериоца, неспојивих са извршењем (нпр. раскид)

ЗОО – не уређује ово питање

Право купца на раскид

Разлог у ЗОО и БК: повреда обавезе продавца

ЗОО – **1)** неизвршење или лоше извршење, уз опомену и остављање накнадног рока **2)** нема накнадног рока у фиксном уговору и кад п-ц изјави да неће или не може да испуни обавезу **3)** нема раскида због незнатног неизвршења

БК

Разлика битне и небитне повреде

- **битна** повреда – **а)** право раскида **без** додатног рока **б)** обавеза саопштавања раскида продавцу

- **небитна** повреда – **а)** право раскида **уз** додатни рок **б)** обавеза саопштавања раскида по истеку додатног рока **в)** губитак права на раскид због несаопштавања раскида у разумном року по сазнању за небитну повреду (нпр. након закаснеле испоруке, мана ствари)

Право продавца на раскид

Аналогна правила о праву купца на раскид

Застарелост

ЗОО

- општи рок – 10 год. по доспелости

- 3 год. између правних лица у промету робе и услуга

- штета – 3 год. од сазнања, 5 год. од проузороковања

- рокови су императивни

Међународни извор

- Конвенција о застарелости у међународној продаји робе, Њујорк 1974, Беч 1980

- примена – као БК

- рокови - **1)** 4 год. од доспелости (из права САД) **2) прекид** – покретањем поступка намирења пред надлежним органом (суд, арбитража итд.) **3) продужење** писменом изјавом дужника пре наступања застарелости **4)** крајњи рок – 10 год. по доспелости (нема више продужења)